

ÕS 2025. Selgitused ja soovitused.

Õppevara märkmeid

Eesti Keele Instituudi õpiamps

Margit Langemets, PhD, juhtivleksikograaf, ÕSi töörühma juht

Lydia Risberg, PhD, teadur, üks ÕS 2025 autoritest

Eesti Keele Instituut | EKI

margit.langemets@eki.ee | lydia.risberg@eki.ee

24. märts 2026

Mis on ÕS? VASTUOLU

- keeleteadlased:
  - norming hõlmab õigekirja ja sõnamuutmist
- kirjakeele normi määrus (2011):
  - õigekirjutuslike, grammatiliste ja sõnavaraliste normingute ja soovituste süsteem
- keeleseaduse § 4:
  - ametlik keelekasutus peab vastama kirjakeele normile
- rahvas:
  - ÕS on lubatud sõnade loend
  - kirjakeele norm = lubatud sõnad

Munn, mölakas ja tibla tagasi ÕS-i ja kirjakeelde

Eerik-Niiles Kross, 22.01.2026

„Burks”, „bemm” ja „bardakk” jõudsid õigekeelsussõnaraamatusse

Andrus Karnau
andrus.karnau@le.ee

20. november 2018 14:01

Rahvas ..

Ahto Kaasik (Loodusesõber nr 1, 2010)

Vanade nimede valik on rikkalik

Eesti õigekeelsussõnaraamatus on igal ladina algupäraga kuunimel omakeelne vaste ning nendegi seas on eelpoolloodud noorukesi laene.

Selle põhjal jääb mulje, et valdav enamik meie kaunitest maakeelsetest kuunimedest polegi kirjakeeles lubatud. Eesti Keele Instituudi keelenõuandetelefoni andmetel ei ole aga ÕS ammendav.

Keel on rikkam mistahes raamatust, isegi ÕSist. EKI hinnangul on kõigi maakeelsete nimede kasutamine tervitatav, sest rikastab meie keelt ja süvendab oma kultuuri tundmist.

Mis on kirjakeele norm?

➤ kirjakeele norm ei ole lubatud sõnade loend

- defineeritud EKI ühendsõnastikus (keeleportaalis Sõnaveeb)
- ÕS 2025 on kirjakeele normi alus alates 1. jaanuarist 2026

et kirjakeele norm nimisõna

EKI ühendsõnastik 2026 🗨️ 📄 Viimati muudetud 08.12.2025

Tähendused

et **kokkulepitud keelekuju, mis eesti keeles hõlmab reeglistatud õigekirjutust ja sõnamuutmist ning on kohustuslik ametlikus suhtluses**

Sarnase tähendusega norm

Hea teada

et Eesti kirjakeele normi üle otsustab Emakeele Seltsi keeleteimkond. Vt ka kirjakeele normi määrust.

Näited

Õpilased kasutavad oma suhtluskeskkondades keelt, mis ei vasta sageli kirjakeele normidele. 🔊

Ajakiri lähtub eesti keele kasutamisel eesti kirjakeele normist. 🔊

Õigekeelsussõnaraamat

- eesti keel vs. õige keel (Pirkko Nuolijärvi, Keel ja Kirjandus 12/2023)

Sellega seoses tahaksin kasutada võimalust tõstatada terminoloogilise küsimuse, mida Paet ei käsitle (ja käesolevas doktoritöös ei ole selleks vajadust), kuid mis on minu arvates huvitav keeleteadlikkuse ja keeleliste hoiakute seisukohalt. Kui sõnaraamatu nimi on „**Õigekeelsussõnaraamat**“, siis sõnaraamatu kasutaja tõlgendab kõiki soovitusi kergesti kui juhiseid: see vorm või tähendus on õige. Hiljem olen kuulnud, et sõnaraamatu nime ja selle muutmise üle on eesti leksikograafid juba arutanud.

- ? suur ÕS (= varasem mõte aastast 2021)

Eesti keele sõnaraamat ÕS 2025
(= kogu eesti keele info)

ÕS 2025: üldinfo

- eeskätt valimik **neutraalse** keele, ametliku suhtluse ehk ametikeele infot
- **60 000 märksõna**
  - sh 7300 kohanime, sh kõik Eesti ametlikud asulanimed (umbes 4300)
  - sõnaartkli sees ca 30 000 liitsõna + tuletised, vördevormid
  - 2000 selgitust ja soovitust
- **ei keskendu tähenduste selgitamisele**: valik tähendusvihjeid (võõrsõnade, homonüümide, uute ja vähem tuntud sõnade juures)
  - **NB!** tähendused ja definitsioonid on teistes allikates: EKI ühendsõnastik, võõrsõnade leksikon, seletav sõnaraamat, terminibaasid ja erialasõnastikud
- **ei täiendata**, püsib muutumatuna (samuti veebi-ÕS)

EKI (leksikaalne) keeleinfo

- Kogu (leksikaalne) keeleinfo

- koostatakse ja toimetatakse ühes baasis (Ekilex)
- kasutajale kättesaadav ühes kohas (Sõnaveeb)

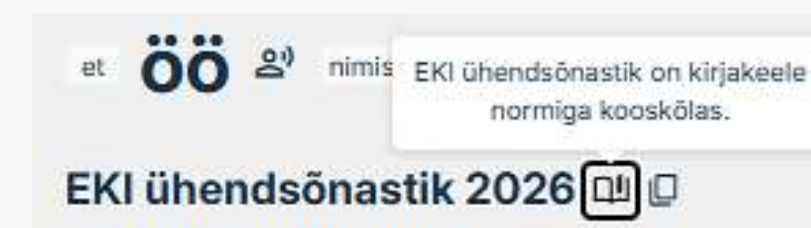
- üldkeel = EKI ühendsõnastik
- erialakeel = kõik erialasõnastikud ja terminibaasid (160+)

TÄIENE PIDEVALT

- ÕSi koostasime ja toimetasime Ekilexis kuni okt 2025, siis ÕSi osa külmutati (sest läks trükki)
- ÕS-i jaoks eraldi veebileht (veebi-ÕS)

EI TÄIENE

Sõnaveeb ja ÕS

- **Eesti keele portaal Sõnaveeb** alates 14. veebr 2019
  - *Kõik sõnad ühes kohas!*
  - EKI ühendsõnastik (üldkeel) **180 000** eesti sõna
  - erialasõnastikud (erialakeel, 160+ terminibaasi) **325 000** eestikeelset terminit

TÄIENE PIDEVALT

- **Keeleõppija Sõnaveeb** (eraldi veebileht)
  - valik EKI ühendsõnastikust (A1–B1) **7000** eesti sõna

- **ÕS** (eraldi veebileht)
  - *Kõik, mis on ÕSis, on ka Sõnaveebis (EKI ühendsõnastikus)!*
  - üldkeel **60 000** eesti sõna

EI TÄIENE

EKI muu keeleinfo

- EKI teatmik. Eesti õigekeelsuskäsiraamat

Otsi teatmikust..

Otsi

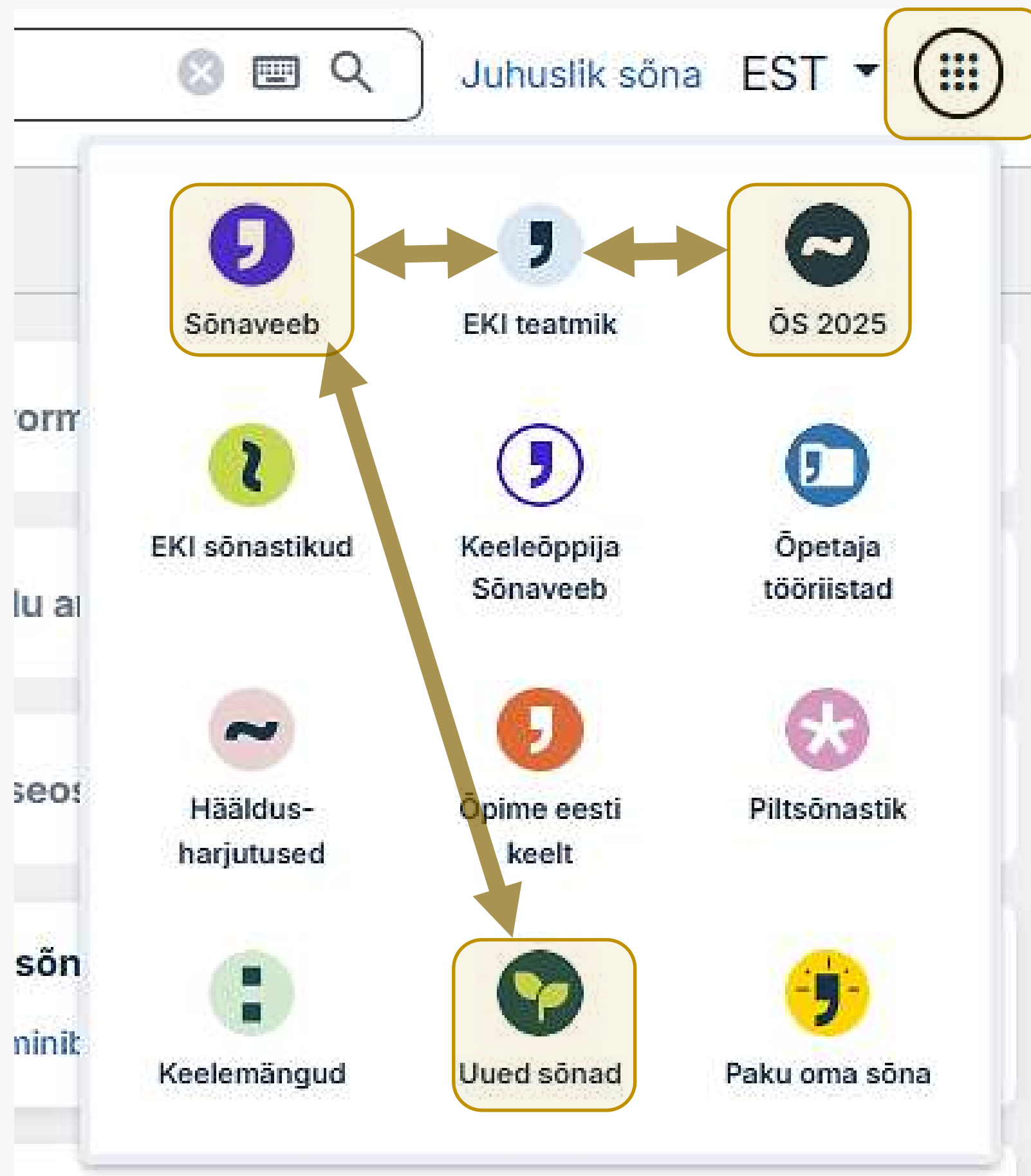
Pidevalt täiendatav aineistik tänapäeva eesti keele kohta, sh õigekirjareeglid, keelenõuanded ja muud teatmematerjalid.

[EKI ühendsõnastik](#)

[Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2025](#)

(ilmunud 10.12.2025)

Sõnaveebi menüü

Mis on ÕSi sõna? Enne ja nüüd

- **ENNE:** pole olemas spetsiifilist ÕSi sõna, on (kõik) eesti keele sõnad
(Margit Langemets, Lydia Risberg, Mis on ÕSi sõna? – Sirp 13.03.2023)
- **NÜÜD:** keskne, stiililt neutraalsem sõnaloend
(Margit Langemets, ÕSi-tegu lõpusirgel – Sirp 20.06.2025)
- vrd ÕS 2018 – **ÕS 2025-st JÄID VÄLJA (aga on EKI ühendsõnastikus)**
  - **KÕNEK:** ahvinägu, karsoss, aplaager, hooramaja, nasvärk, prostoi, sitavanka
  - **HARV, MURDES:** hoopsalt, eetsi, hudi, itsi, jugar, nurama, laberik, irask, kaavitama, taatsi
  - **VULG:** munn, mölakas, pasapüks, kerri perse, teevad keppi, tahapanemine
  - ebatavalised näitelaused: *Hobune hinkus kurjalt, Vaskisil liuul, Lapsed kõplavad üksteise uhal*
  - sobimatud näitelaused: *Mine sa tea, kes Marile selle vääksu tegi, Tüdruk läks sohki, Laps väärrib vitsa, Poiss sai rihmaga pookida, Prõmmib lastega*

Uued sõnad: keeruline valida

- igal aastal lisandub ca 200–250 uut sõna
  - EKI ühendsõnastikus sildiga UUS (AASTAARV)
  - vrd EKI ühendsõnastikus ligi 2000, neist ÕS 2025-s ca 500
- uusi sõnu kuvame eraldi lehel („Uued sõnad“)
- **ÕSi ei mahtunud**
  - ajuvamm, akutroll, alaharitud, alaväärtustama, alternatiivkütus, AMR, autokaamera, bifoobia, biopõhine, digikukkur, digivõhik, e-rehkendus, firmamatja, HVO-kütus, kliimaäng, koosloomepäevak, kõvasoolakala, kuldparandus, legotama, liugpomm, lobeerima, lõpuraamat, maksufestival, marmorvähk, meemima, moegurmaan, müksaton, õpilarp, pehmerobot, pesubetoon, platvormkemikaal, poliithäma, ringallkirjastama, rohedisel, rumineerima, sendisaagimine, sõidukaamera, sorterprügikast, supsutama, tehnootimism, telko, teranostika, turvatalastu, UV-mark, valvefeminist, üksleht, ämblikusiid, äpitakso ...

Uued sõnad EKI ühendsõnastikus

Siin on sõnad, mis on eesti keeles hiljuti kasutusse tulnud ning mida on vaja läinud ühiskonnas uute asjade, nähtuste ja tegevuste jaoks. EKI ühendsõnastikus tähistab uusi sõnu silt UUS, millele on lisatud sõnastikku lisamise aasta. Sel viisil oleme uusi sõnu tähistanud alates 2019. aastast.

2026

prügijooks pensionilõhe siilivärv krüptovääring infoprügi mehitamata veesõiduk
puhutama pealveedroon tugitoolikriitik töötüdimus püüdurdroon lageraiuma
digitaalne elukorraldus juhuelekter digikodanik digitaalne kodanik allveeliugur
küberesmaspäev eksploit juhitalv võimsus arvamusküsimine tehisarukas loastama
sümbolväärtus mälupeik elamustoitlustus ühisaru kraapekaart enesetõhus
uitnärviteooria polüvagaalteooria föderaliseeruma liitriigistumine föderaliseerumine
piirkonnastumine regionaliseeruma pokaalidessert pokaalimagustoit andmetoru netirahvas
digivõimekas digivõimekus harvikaige jääturist jäppima riskijulge triljonär arstleja
arstlema arstlemine veebikammija veebikammimine hinnakorje skimo
suusamägironimine suusaalpinism Z-patrioot zetnik ilublogija jäppama naabrushäiring
epistokraatia algokraatia linnupesavanemlus känseldama käntseldama Nipahi viirus
sanktsioonikaup ekspertsus sanktsioonialune digitaalne suveräänsus digisuveräänsus
Skandi-stiil gaasijaam gaasielektrijaam kiirkuubija kiirkuubimine koostöine plasmalifting
vampiirihoidus ettekokkamine ideetahvel inspiratsioonitahvel stiilitahvel andmeomanik
rahvakuller veepankrot tehnoloogianeutraalsus millerdaja tehnoloogianeutraalne
millerdamine keskkonnajälg millerdama keskkonnajalajälg rendivangla sõjaprintsess
vaibkoodimine algolekt petuleht pääsukood pääsuvõti sirge näoga koduhäbi
sündmuskeskus healumeister väärtusneutraalne peibutuspiit jääpesu õrrituspiit
õrritusfoto jägal jakoonijuur jakoon petise sündroom intervallkõnd Jaapani kõnd
diilitaja diilitama narkoterrorism kriisisotsioloogia arendusmeister redeflatsioon
meredroon adum edamame oad lageraiuja

Kuidas ÕSist infot välja lugeda?

„[Kuidas sõnaraamatut kasutada](#)“

Kõik, mis on ÕSis, on ka EKI ühendsõnastikus

Sõnaraamatu abi: teadlik sõnavalik

- Keelekasutaja **valikud sõltuvad konkreetsest suhtlusolukorrast**
- Sõnaraamat saab aidata kasutajal teha teadliku sõnavaliku
  - tähistades sõnu erinevate registrimärgenditega
  - lisades selgitusi ja soovitusi
  - pakkudes erinevaid sõnastusvõimalusi
- Soov olla võimalikult neutraalne, arusaadav ja ühemõtteline on enamasti oluline ametikeeles, ametlikus suhtluses, kui sisu on tähtsam isikupärast ja stiilist.
  - seadused ... ametikirjad ... õpikud, teatmeteosed ... asutuste kodulehed ... uudised ... tarbetekstid (nt juhendid) ... esseed, arvamuslood ... intervjuud ...

Märgendid

1/2

Register	Näide
AJAL	Mütilene <[mütileene] 16; <i>kuhu</i> : Mütilenesse> AJAL (= Mytilíni, Mitüleene PIIBLIS) <i>linn Kreekas</i>
ENDINE	Peterburi PÕHINIMI (= Piiter KÕNEK, Petrograd ENDINE, Leningrad ENDINE, Sankt-Peterburg) <i>linn Venemaal</i>
HALV	tagalamees (= tagalarott HALV) <i>tagalateenistuses olija</i>
HARV	kehaldasa HARV <i>keha poolest</i> sobitusplokk HARV (= adapter)
KÕNEK	hall pass KÕNEK (= välismaalase pass) matimees KÕNEK (= maadleja) fänn (= fanaatik, fanatt KÕNEK) aidaa KÕNEK
LASTEK	magama (= tudima LASTEK, tuduma LASTEK)
LUULES	sala¹ LUULES (= salaja)
MITTE-AMETLIK	Suurbritannia <[s`uur+brit`anni _ç a] 1; <i>kuhu</i> : Suurbritanniasse> (= Ühendkuningriik, Inglismaa MITTEAMETLIK, ÜK LÜH) <i>riik</i>

Märgendid

Register	Näide
MURDES	kesv MURDES (= oder) soe (= lämmi MURDES) Ventspils .. (= Vindavi AJAL, Vända MURDES) <i>linn Lätis</i>
MÖÖNDAV	Bombay MÖÖNDAV (= Mumbai) <i>linn Indias</i>
PIIBLIS	Mesopotaamia (= Kahejõemaa PIIBLIS) <i>vanaaja maa-ala Lähis-Idas</i>
PÕHINIMI	Venezia (= Veneetsia PÕHINIMI) <i>linn Itaalias</i> Balti meri (= Läänemeri PÕHINIMI)
RAHVA- KEELNE	august (= augustikuu , aug LÜH, lõikuskuu RHVK) koirohuviin RHVK (= absint) Rambova ENDINE RHVK (= Lomonossov) <i>linn Venemaal</i>
STIILI- TUNDLIK	armastet STIILITUNDLIK seitung STIILITUNDLIK (= ajaleht)
UNARSÕNA	kvaliteet ¹ (= mihus UNARSÕNA) <i>omadused, mis näitavad millegi väärtust</i> malnis UNARSÕNA <i>juuresolev</i>
VAN	apsat VAN (= konts ¹) kihvt KÕNEK (= äge KÕNEK) <i>vahva, tore</i> ; VAN (= mürk) lift (= tõstetool VAN) Määrimaa VAN (= Moraavia) <i>Tšehhi Vabariigi idaosa</i>

Märgendid ja tähendused

- märgendid on tähenduse algul (sõna järel)
- tähendusi eristab semikoolon

Märgend käib ainult selle tähenduse kohta, mille ees see asub, see ei laiene kõigile tähendustele (tähendusi eristab semikoolon). Tähendusi aitavad avada sünonüümid (sulgudes) ja/või tähendusvihjed. Märgend iseloomustab üksnes märksõna, see ei laiene sama tähenduse sünonüümile, nt

fänn

Grammatilised andmed

<f`änn, fänni, f`änni; f`änne ~ f`ännisid 22e>

Tähendusvihjed, sünonüümid

kirglik austaja, imetleja; (= fanaatik, fanatt KÕNEKEELNE) millegi kirglik kaitsja, huviline või harrastaja

Näited

Elvis Presley fännid. Suur taimetoidu fänn.

Liitsõnad

- jalgpallifänn, teatrifänn
- fännikirjandus, fänniklubi, fännisärk

Tuletised

- fänlus

fanatt

Grammatilised andmed

<fan`at't, fanati, fan`atti; fan`at'te ~ fan`attisid 22e>

Tähendusvihjed, sünonüümid

KÕNEKEELNE (= fanaatik, fänn) millegi kirglik kaitsja, huviline või harrastaja

fanaatik

Grammatilised andmed

<fanaatik, -u, -ut 2>

Tähendusvihjed, sünonüümid

(= fanatt KÕNEKEELNE fänn) millegi kirglik kaitsja, huviline või harrastaja

Liitsõnad

- jalgpallifanaatik, spordifanaatik, usufanaatik

Sõnamuutmine

- sõnamuutmist tuleb lisaks vaadata EKI teatmiku tüübitabelitest
- stiiliregistrit on mainitud grammatika kommentaaris + selgituses

mõru

Grammatilised andmed

<mõru, mõru, mõru 17 ja mõru, -da, -dat 2. Käänamine *mõru* : *mõruda* on kõnekeelne>

Näited

Mõru nagu sapp = sappmõru. Mõru kohv. Teeb meele mõruks. Mõru maitsega v maiguga = mõrumaiteline v mõrumaiguline. Mõru vahulill.

Liitsõnad

- mõruaine

Võrded

mõrum, kõige mõrum

i Sõna **mõru** vorm *mõruda* ei ole normingukohane.

laine

Grammatilised andmed

<laine, l'aine, lainet 6. Erandlikud rööpvormid *lainte*, *laintesse* jts on kõnekeelsed>

Näited

Vajutab juuksed lainesse. Vesilaine soeng. Roheline laine. Lööb laineid. Olime samal lainel.

Liitsõnad

- gripilaine, hiidlaine, häälelaine, koondamislaine, mõõnalaine, protestilaine, ruumilaine, soojalaine, võidulaine
- laineeterniit, lainehari, laineoptika, lainevall

vandenõu

Grammatilised andmed

<v'ande+n'õu; -n'õusi 26>

Tähendusvihjed, sünonüümid
(= komplott) salasepitsus

Näited

Vandenõu valitsuse vastu = valitsusvastane vandenõu. Vandenõust osavõtja = vandenõulane.

Liitsõnad

- vandenõuteooria, vandenõuteoreetik

ÕSis on üldkeel

- **NB! Erialakeele infot tuleb eeskätt vaadata Sõnaveebist**
- Sõnaveebi on koondatud väga mahukas terminikogu
  - üle 160 terminibaasi, kokku üle 325 000 termini (vrd ÕS-is 60 000 märksõna)
- terminiotsuseid teevad oma eriala eksperdid
- erialakeeles lepitakse sageli terminieelistustes ja mõistepiirides täpselt kokku
- üldkeeles (= ÕSis) **on sünonüümid võrdväärised**
  - **autorsus (= autorlus)**
  - **hoogvihm (= hoovihm)**
  - **plast (= plastik)**

hoogvihm

Grammatilised andmed
<h'oog+v'ihm, -vihma, -v'ihma; -v'ihmu ~ -v'ihmasid 22u>

Tähendusvihjed, sünonüümid
(= hoovihm)

i Sobivad sõnakujud on nii **hoogvihm** kui ka **hoovihm**. Erialakeeles on kasutusel nimetavalise esiosaga kuju *hoogvihm*, lähtudes soovitusel tähistada sel viisil eseme või nähtuse esinemiskuju (vrd *kaarsild*, *kihtpilv*).

Selgitused ja soovitus

- sisaldavad andmeid sõna (konteksti) sobivuse, päritolu, moodustusviisi, kasutussageduse jm kohta
- EKI ühendsõnastikus (Sõnaveebis)
  - 2020–2021: ÕS soovitab
  - okt 2022: ÕS soovitab -> ÕS selgitab
  - okt 2025: ÕS selgitab -> **EKI selgitab** (sest ÕS liikus omaette lehele)
- allikaviidete esitus on ÕSis ja EKI ühendsõnastikus erinev
  - ÕSis kasutatud kirjanduse loend (eessõna osa)
  - EKI ühendsõnastikus on lingid selgituse juures

Selgitused ja soovitused: õigekiri

EKI selgitab

Sobivad kirjakujud on nii **buklet** kui ka **buklett**. Sõna lähtub inglise sõnast *booklet*. Varem on normingukohaseks peetud üksnes esisilbirõhulist ning lühikese lõppsilbiga kirjakuju *buklet*, ent kasutuses on rööpselt käibinud ka *buklett*.

Viimati muudetud 04.10.2025

buklet

Grammatilised andmed
<buklet, -i, -it 2e>

Tähendusvihjed, sünonüümid
(= voldik¹, buklett)

Näited

Esitleti valla vaatamisväärusi tutvustavat bukletit v bukletti.

Sobivad kirjakujud on nii **buklet** kui ka **buklett**. Sõna lähtub inglise sõnast *booklet*. Varem on normingukohaseks peetud üksnes esisilbirõhulist ning lühikese lõppsilbiga kirjakuju *buklet*, ent kasutuses on rööpselt käibinud ka *buklett*.

buklet <buklet, -i, -it 2e>, **buklett** <bukl¹et¹, -eti, -etti; -ette ~ -ettisid 22e> (= voldik¹) · Esitleti valla vaatamisväärusi tutvustavat bukletit. Kolm bukletti. Sobivad kirjakujud on nii **buklet** kui ka **buklett**. Sõna lähtub inglise sõnast *booklet*. Varem on normingukohaseks peetud üksnes esisilbirõhulist ning lühikese lõppsilbiga kirjakuju *buklet*, ent kasutuses on rööpselt käibinud ka *buklett*.

EKI selgitab

Kujundlikku ehk ümberütlevat kohanime saab kirjutada kolme moodi: **kolmas maailm**, **Kolmas Maailm** ja **Kolmas maailm**.

Viimati muudetud 17.04.2025

Vt Emakeele Seltsi keeleteimkonna [27.06.2018. a otsust](#).
Viimati muudetud 17.04.2025

Kolmas Maailm

Grammatilised andmed
<[kolmas m'aa+'ilm] Kolmanda Maailma>

Tähendusvihjed, sünonüümid
arengumaad

Kujundlikku ehk ümberütlevat kohanime saab kirjutada kolme moodi: **kolmas maailm**, **Kolmas Maailm** ja **Kolmas maailm**.

Selgitused ja soovitused: grammatilised andmed (morfoloogia)

EKI selgitab

Normingukohased on nii ainsuse osastava vorm *viit* kui ka *viite*.
Viimati muudetud 12.04.2025

Vt Emakeele Seltsi keeletoimkonna [16.11.2022 otsust](#).
Viimati muudetud 12.04.2025

viis¹

Grammatilised andmed
<v'iis, viie, v'iit ~ v'iite, v'iide ~ viiesse; viite, v'iisi 14>

Tähendusvihtjed, sünonüümid
arv 5

Näited
Kakskümmend viis. Viis tuhat. Kell on, saab viis. Pärast viit v viite. Laud on kaetud viiele. Lehekülg viis. Sai matemaatikas viie. Tunnen teda nagu oma **viit v viite sõrme**.

Liitsõnad
• viieaastane, viieamprine, viieharuline, viiekilone, viiskõla, viistahukas

Normingukohased on nii ainsuse osastava vorm *viit* kui ka *viite*.

EKI selgitab

Normingukohased on nii käskiva kõneviisi mitmuse 1. pöörde vorm **ärgem** (nt *ärgem laulgem*) kui ka lühendvorm **ärme** (nt *ärme laula*). Nende kasutusele tulek on loomulik vormistiku ühtlustumine, sest sellises vormis on kasutusel eituses levinud verbivormid (vrd *ei laula*).
Viimati muudetud 12.04.2025

Vt Emakeele Seltsi keeletoimkonna [16.11.2022 otsust](#).
Viimati muudetud 12.04.2025

ärgem

Grammatilised andmed
<ärgem>

Tähendusvihtjed, sünonüümid
(= ärme) eitussõna

Näited
Ärgem heitkem v ärme heida meelit.

Normingukohased on nii käskiva kõneviisi mitmuse 1. pöörde vorm **ärgem** (nt *ärgem laulgem*) kui ka lühendvorm **ärme** (nt *ärme laula*). Nende kasutusele tulek on loomulik vormistiku ühtlustumine, sest sellises vormis on kasutusel eituses levinud verbivormid (vrd *ei laula*).

Selgitused ja soovitused: tähendused

Selgitus =
lisainfo

➤ ei ole normitud

EKI selgitab

Sõnale **piloteerima** on inglise keele mõjul lisandunud tähendus 'katsetama, proovima'. Kui tähendus jääb kontekstis ebaselgeks, sobib kasutada sünonüüme *katsetama, proovima, (sobivust) kontrollima*.

Viimati muudetud 03.09.2025

ÕS-is lähtutakse põhimõttest, et üldkeele sõnade tähendusi keelekorralduses ei normita. Vt ka [2021. a uurimust](#) ja EKI teatmiku artiklit „[Tähenduste normimisest](#)”.

Viimati muudetud 03.09.2025

piloteerima

Grammatilised andmed
<pilot|eerima, -eerida, -eerib 28>

Tähendusvihted, sünonüümid
piloodina juhtima; (valmidust, sobivust) katsetama, proovima, kontrollima

Näited
Piloteerib lennukit. Teenust piloteeritakse kolm kuud.

Sõnale **piloteerima** on inglise keele mõjul lisandunud tähendus 'katsetama, proovima'. Kui tähendus jääb kontekstis ebaselgeks, sobib kasutada sünonüüme *katsetama, proovima, (sobivust) kontrollima*.

EKI selgitab

Enamik, enamus ja enamjagu on sünonüümid tähenduses 'suurem osa'.

Viimati muudetud 11.09.2025

ÕS-is lähtutakse põhimõttest, et üldkeele sõnade tähendusi keelekorralduses ei normita. Vt ka [2021. a uurimust](#) ja EKI teatmiku artikleid „[Paronüümid](#)” ja „[Tähenduste normimisest](#)”.

Viimati muudetud 11.09.2025

enamus

Grammatilised andmed
<enamus, -e 11>

Tähendusvihted, sünonüümid
(= enamik, enamjagu) suurem osa; (= majoriteet) arvuline ülekaal

Näited
Enamus v enamik koeri on tänapäeval perekoerad. **Enamus v enamik v enamjagu** koroonahaigetest pödes kergelt. Parlamendi enamus. Klassis on poiste enamus, poisid on klassis enamuses.

Liitsõnad
• enamusaktsionär, enamusosalus, enamusrahvus, enamusvalitsus

Enamik, enamus ja enamjagu on sünonüümid tähenduses 'suurem osa'.

Selgitused ja soovitused: erialakeel

EKI selgitab

Üldkeeles tähistab **droom** mis tahes iseliikuvat või kaugjuhitavat sõidukit või seadet. Erialakeeles on kasutusel **mehitamata õhusõiduk**.

Viimati muudetud 04.10.2025

droom

Grammatilised andmed
<dr'oon, drooni, dr'ooni; dr'oone ~ dr'oonisid 22e>

Tähendusvihtjed, sünonüümid
(= mehitamata õhusõiduk)

Liitsõnad

- allveedroom, militaardroom
- droonipatrull, droonirünnak, droonivideo

Üldkeeles tähistab **droom** mis tahes iseliikuvat või kaugjuhitavat sõidukit või seadet. Erialakeeles on kasutusel **mehitamata õhusõiduk**.

EKI selgitab

Sõnal **ilmselt** on kaks vastandlikku tähendust 'arvatavasti' ja 'ilmselgelt'. Õigustekstides tuleks õigusselguse huvides eelistada sõnastust, mis ei jäta eksitavaid valikuid.

Vt lähemalt ajakirjast [Õiguskeel](#) (2008).

Viimati muudetud 15.10.2025

ilmselt

Grammatilised andmed
<ilmselt>

Tähendusvihtjed, sünonüümid
(= vist¹, arvatavasti, ilmsesti, oletatavasti); HARV (= ilmselgelt, silmanähtavalt, silmnähtavalt)

Sõnal **ilmselt** on kaks vastandlikku tähendust 'arvatavasti' ja 'ilmselgelt'. Õigustekstides tuleks õigusselguse huvides eelistada sõnastust, mis ei jäta eksitavaid valikuid.

Näited, sh rektsioon

- kätkevad õigekeelsusvariante ja rööpseid sõnastusvõimalusi, nt
  - **deklareerima** .. Tulud deklareerida hiljemalt 31. märtsil v 31. märtsiks
  - **atmosfäär** .. Füüsikaline atmosfäär = normaalatmosfäär
  - **sool**¹ .. Soolast märg = soolamärg maantee
  - **tingima** .. Ostja tingis müüjaga hinna üle v hinna pärast, tingis endale hinnaalandust, tingis hinnast alla v maha
  - **kaksteist** .. Rong väljub (kell) kaksteist nelikümmend
  - **mistahes** .. Otsib mis tahes v mistahes tööd.
  - **mugandama**: Lavastaja mugandas saksa näidendi meie oludega v oludele.
  - **aldis**: On aldis uuendustele, aldis uuendusi vastu võtma.
  - **põhinema**: Järeldused põhinevad vaatlusel v vaatlusele.

Sõnastus=
lisainfo

➤ ei ole normitud

põhinema

Grammatilised andmed
<põhinema 27>

Tähendusvihjed, sünonüümid
(= tuginema)

Näited
Järeldused põhinevad vaatlusel v vaatlusele.

Verbil **põhinema** on kaks võimalikku rektsiooni: enamasti on kasutusel [kellel/millel], harvemini esineb [kellele/millele].

Kust otsida tähendusi? („Kuidas sõnaraamatut kasutada“)

ÕS ei keskendu tähenduste selgitamisele, siin on vaid valikuliselt esitatud tähendusvihjeid (võõrsõnade, homonüümide, uute ja vähem tuntud sõnade juures). Kui kaaluda sõna tähenduslikku sobivust vahetusse konteksti, tuleks peale ÕSi tugineda ka muudele käibivatele eesti kirjakeele allikatele: EKI ühendsõnastik, seletav sõnaraamat, võõrsõnade leksikon, vajaduse korral erialasõnastikud ja terminibaasid.

et **lõuapära** nimisõna

EKI ühendsõnastik 2026

Tähendused

et lõualuu kaelapoolne osa hri mitmuses

Näited
Tal on kõrged põsesarnad ja tugevad lõuapärad. 🔊
Surus lõuapärad kõvasti kokku. 🔊

et **rasvane** omadussõna

EKI ühendsõnastik 2026

Tähendused

1 et väga paks, rasvunud, paksu rasvkoega
Sarnase tähendusega paks, rasvunud, rasvao, lihav, pekine KÕNEKEELNE ***
Vastand kõhn, lahja
Näited
Diivanil lesis suur rasvane köht. 🔊
Mul on pehme ja rasvane köht. 🔊

1.1 et rohke rasvasisaldusega
Sarnase tähendusega rasvarohke, rasvarikas, pekine
Vastand lahja, lahja
Näited
Rasvane sealiha. 🔊
Armastab kreemikooke ja rasvaseid pirukaid. 🔊

1.2 et rasvaga kaetud, rasva sisaldavast ainest määrduvad
Sarnase tähendusega rasvaläikeline, õline, rasune
Näited
Naise sõmed olid vorsti söömisest rasvased. 🔊
Rasvased toidunõud. 🔊
Rasvane näonahk. 🔊
***
Naabisõnad
liga **rasvane** | väga | üsna ***

1.3 et (puu vm pinna läike kohta) siidjas, pehme, tuhm
Sarnase tähendusega rasvataoline, rasvjas
Näited
Rasvase läikega dekoratiivne puit. 🔊

lõuapära

Grammatilised andmed
<lõua+pära, -p' ärra ~ -pärasse 17>

Näited
Haigutab lõuapärad paigast.

rasvane

Grammatilised andmed
<rasva|ne, -se 10>

Näited
Rasvane liha, taldrik.

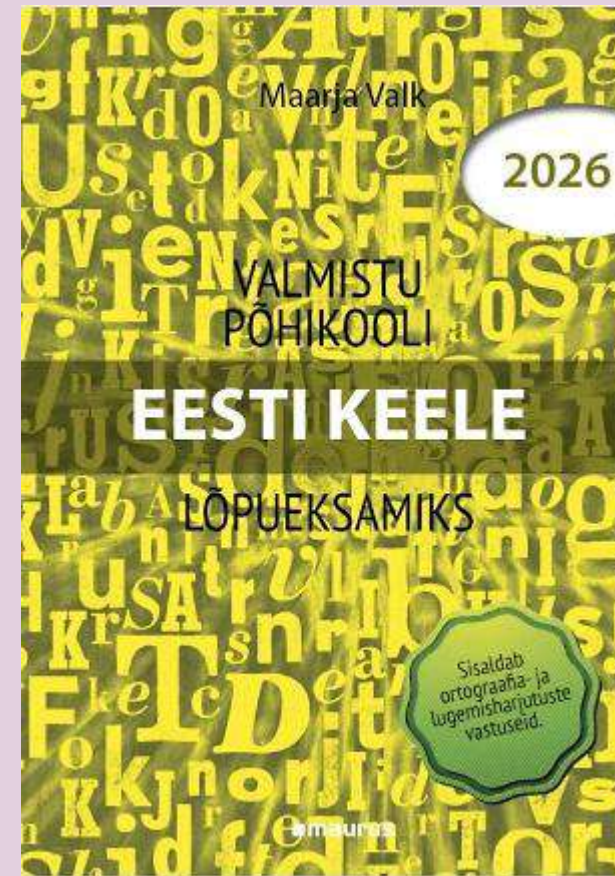
Liitsõnad
• väherasvane

Tuletised
• rasvaselt

Võrded
rasvasem, kõige rasvasem ~ rasvaseim

Uus ÕS ja vanemad ÕSid

- vähemalt ÕS 1999, mitte vanem
- iga uuem ÕS on üldjuhul norminguid laiendanud, mitte varasemaid kehtetuks tunnistanud
- eksamite hindajad ja õpetajad peavad kindlasti olema kursis ka kõige uuemate ajakohastatud normingutega

- vt ka [ÕS 2025](#) KKK (EKI kodulehel)

Vaatame töövihikut „Valmistu põhikooli eesti keele lõpueksamiks 2026“

(Maarja Valk, kirjastus Maurus)

ÕS ja paronüümid (harjutus 15 A lk 19)

- Otsi ÕSist järgmiste paronüümide tähendus ja lisa näitelause
  - vahel, vahest, vast
  - **õieti, õigesti**
  - käsitlema, käsitsema
  - enamik, enamus
  - järgi, järele
  - **kestus, kestvus**

õieti

Grammatilised andmed
<õieti>

Tähendusvihjed, sünonüümid
(= õigupoolest, tõtt-õelda, tõttõelda, õigupärast HARV): (= õigesti) õigel moel, mitte valesti

Näited
Ega ma teda õieti tunnegi. Kas ma sain õieti aru, et ..

Õieti ja õigesti on sünonüümid tähenduses 'õigel moel, mitte valesti'.

õigesti

Grammatilised andmed
<'õigesti>

Tähendusvihjed, sünonüümid
(= õieti) õigel moel, mitte valesti

Näited
Toimised õigesti, õigemini enam ei saagi. Kas ma ikka sain sust õigesti aru? Teeksid õigesti, kui jätaksid minemata.

Liitsõnad
• ebaõigesti

Võrded
õigemini, kõige õigemini ~ õigeimini

Õieti ja õigesti on sünonüümid tähenduses 'õigel moel, mitte valesti'.

kestus

Grammatilised andmed
<k'estus, -e; -i 11 ja k'estus, -e; -eid 9>

Tähendusvihjed, sünonüümid
(= vältus, kestvus HARV) ajaline pikkus

Näited
Matka kestus on viis tundi.

Liitsõnad
• kestusjooks, kestusrekord, kestussõit

kestvus

Grammatilised andmed
<k'estvus, -e; -i 11 ja k'estvus, -e; -eid 9>

Tähendusvihjed, sünonüümid
vastupidavus, püsivus HARV (= vältus, kestus) ajaline pikkus

Näited
Paekivi kestvus.

Liitsõnad
• igikestvus
• kestvusteim

Vali sobiv sõna (harjutus 15 B lk 19)

- Vali sulgudest sobiv sõna ja tõmba sellele joon alla
  - Kõrekontserdil (loendati/loetleti) rekordarv laulvaid isasloomi.

loendama

Grammatilised andmed
<l'oendama 27>

Näited
Loendas saarel luiki. Loendab näppude peal oma ameteid.

Tuletised

- loendaja

loetlema

Grammatilised andmed
<l'oetlema 27>

Tähendusvihjed, sünonüümid
(= loetelema)

Näited
Loetlege Marie Underi luulekogud. Loetleb järgemööda oma eksimusi.

Tuletised

- loetlemine, loetus

- Sinivetikakahjustuse tõttu lehvib rannas lilla lipp ja ujuma minna pole (soovitav/soovitav).

soovitav

Grammatilised andmed
<soovitav, -a, -at 2>

Tähendusvihjed, sünonüümid
(= soovimisväärne); (= soovitatav, soovitamisväärne)

Näited
Soovitav tulemus. Prantsuse keele oskus on soovitatav.

i **Soovitav** on tuletatud sõnast *soovima* ja **soovitatav** sõnast *soovitama*. Üldkeeles on *soovitav* ja *soovitatav* sünonüümid tähenduses 'soovitamisväärne'. Ametlikus suhtluses sobib kasutada tuletuskäigule vastava tähendusega sõnu: *soovitav* 'soovimisväärne' ja *soovitatav* 'soovitamisväärne'. Sõna *soovitav* tähendust saab tõlgendada sõna *soovima* toel kahtepidi: nii 'selline, mida ise endale soovitakse' (laiendab hrl nimisõna, nt *soovitav tulemus*) kui ka 'selline, mida keegi soovib, et teine teeks' (laiendab hrl tegusõna, nt *soovitav kiirustada*).

Samad sõnad EKI ühendsõnastikus

et **loendama** tegusõna

EKI ühendsõnastik 2026

Tähendused

1 et ülelugemisega kellegi või millegi arvu kindlaks tegema tegusõna

Sarnase tähendusega arvama

Näited

Enne 1992. aastal alanud Gruusia-Abhaasia sõda loendati Musta mere ääres 4500 eestlast.

Satelliidid loendavad kosmosest pingviine.

Rabas on loendatud 120 linnuliiki.

Naabersõnad

täpselt loendama | valesti | loendustöötaja

2 et arve kindlas (hrl suurenevas) järjekorras nimetama

Sarnase tähendusega lugema

Näited

Laps oskab loendada kahekümneni.

2.1 et samalaadseid asju, nähtusi vm üksteise järel nimetama

Sünonüümid loetlema, loetlema

Sarnase tähendusega üles arvama VANANENUD, ette lugema, üles lugema

Näited

Puudusi võiks edasi loendada, kuid eesmärk ei ole kedagi nahutada.

et **soovitav** omadussõna

EKI ühendsõnastik 2026

Viimati muudetud 11.03.2026

Tähendused

1 et selline, mida keegi (ise) soovib tulemuseks saada, saavutada vms, selline, mida (endale) soovitakse

Sünonüümid soovimisväärne

Sarnase tähendusega ihaldusväärne, ihaldatud, ihaldet KULUVORM, soovikohane

Näited

Enne tööde algust tuleb määrata tööde maht ja soovitav tulemus.

Soovitav palk on 2500 eurot.

2 et (hrl nõuande, õpetuse kohta:) selline, mida tahetakse, et keegi (teine) teeb või peaks tegema, selline, mida kellelgi (teisel) soovitatakse teha

Sünonüümid soovitav, soovitamiseväärne

Sarnase tähendusega soovituslik, soovikohane

Reksioon mida teha

Näited

Enne uinumist on soovitav juua piima meega.

Igal kevadel on soovitav muru ka mineraalväetistega väetada.

Enne tahtis rohtusid edasi võtta. Oli see soovitav? [Henno Rajandi 1965 lk 13](#)

EKI selgitab

Soovitav on tuletatud sõnast *soovima* ja **soovitav** sõnast *soovitama*. Üldkeeles on *soovitav* ja *soovitatav* sünonüümid tähenduses 'soovitamiseväärne'. Ametlikus suhtluses sobib kasutada tuletuskäigule vastava tähendusega sõnu: *soovitav* 'soovimisväärne' ja *soovitatav* 'soovitamiseväärne'. Sõna *soovitav* tähendust saab tõlgendada sõna *soovima* toel kahtepidi: nii 'selline, mida ise endale soovitakse' (laiendab hrl nimisõna, nt *soovitav tulemus*) kui ka 'selline, mida keegi soovib, et teine teeks' (laiendab hrl tegusõna, nt *soovitav kiirustada*).

Keelekorralduses lähtutakse põhimõttest, et üldkeele sõnade tähendusi ei normita. Vt ka EKI teatmiku artiklit „[Tähenduste normimisest](#)“.

Viimati muudetud 27.11.2025

Fruseologismid (harjutus 19 A lk 23)

- Selgita alljärgnevate fruseologismide tähendust ja kasuta neid lauses
  - **kananahk ihul**
  - valge vares
  - tuhvli all olema
  - süda tilgub verd
  - vesi ahjus
  - **püksid sõeluvad püüli**

kananahk

Grammatilised andmed
<kana+n`ahk, -naha, -n`ahka; -n`ahku ~ -n`ahkasid 22u>

Näited
Külm ajab kananaha ihule v ihu kananahale, tõmbab ihu kananahka. Käsivarred on hirmust kananahal, kananahas.

püül

Grammatilised andmed
<p`üül, püüli, p`üüli; p`üüle ~ p`üülsid 22e>

Tähendusvihjed, sünonüümid
(= püülijahu) peen jahu

Näited
Püksid sõeluvad püüli.

Liitsõnad

- nisupüül, rukkipüül
- püülivalts, püüliveski

➤ tähendusvihjet pole
➤ paljusid ÕSis ei ole

Samad sõnad EKI ühendsõnastikus

et **kananahk** nimisõna

EKI ühendsõnastik 2026

Tähendused

et paljaks kitkutud kana nahka meenutav nahpinna kerge krobelisus inimese (külmast, hirmust tingituna)

Sõnonüümid kanaihu
Sarnase tähendusega tibutagi KÕNEKEELNE

Näited
Külmas vees tuli kananahk ihule.
Keha kattus kananahaga.
Kintsud külmetasid, käsivarred olid kananahal.

et **valge vares** väljend

EKI ühendsõnastik 2026

Tähendused

et teistest silmatorkavalt erinev inimene või mingi asi hri võrdlustes

Näited
Aastaid tagasi oli eestlane Tallinna hokipubliku seas nagu valge vares.
Tundsin ennast nagu valge vares.
Kahjuks jäävad sellised näited valgeteks varesteks.

et **püksid sõeluvad püüli** väljend

EKI ühendsõnastik 2026

Tähendused

et kellelgi on hirm nahas, keegi kardab väga või on hirmu täis

Näited
Isegi peaministril sõeluvad püksid Venemaa ees püüli.

et **tuhvli all** väljend

EKI ühendsõnastik 2026

Tähendused

et (mehe kohta:) naise kontrolli, (ülemäärase) juhtimise all

Näited
Ta on mees, kes kunagi pole olnud ühegi naise tuhvli all.
Kui mehel on naine, siis on mees tuhvli all.

et **vesi ahjus** väljend

EKI ühendsõnastik 2026

Tähendused

et suur häda on käes

Näited
Kui majanduslangus tuli, oli kõigil vesi ahjus.

et **süda tilgub verd** väljend

EKI ühendsõnastik 2026

Tähendused

et kellelgi on millestki väga kahju, keegi elab midagi väga rängalt läbi või teeb midagi suure kahjutundega

Sarnase tähendusega valus, kahetsema, kahjatsema

Näited
Nõustusin, ehkki süda tilkus verd.

Sõnaraamatu kasutamine (harjutus 31 lk 36)

- Leia ÕSi veebiversioonist selle kasutusjuhend. Vasta järgmistele küsimustele.
  - Kuidas märgitakse liitsõna piiri?
  - **Mida märgitakse ümarsulgudes?**
  - Mida saame teada tüübinumbri põhjal?
  - Kuidas eristada keelendit, mida soovitatakse kasutada, sellest, mida soovitatakse vältida?

() ümarsulud	<p>Märgivad vähem kasutatavat muuttüüpi: aeglane <`aegla ne, -se; -si 12 ja `aegla ne, -se; -seid (10)>.</p> <p>Märgivad vähem kasutatavat muutevormi eessõna tüübikirjeldustes: leib <Γeib, leiva, Γeiba, Γeiba ja leivasse, Γeibade, Γeibu ja Γeibasid, Γeibadesse (ja leivusse) 22u>; õnnelik <õnnel`ik, õnneliku, õnnel`ikku, õnnel`ikku ja õnnelikusse, õnnelike (ja õnnel`ikkude), õnnel`ikke (ja õnnel`ikkusid), õnnelikesse (ja õnnel`ikkudesse)>.</p> <p>Eraldavad sünonüüme: ajakajaline .. (= aktuaalne, päevakajaline, päevakohane).</p>
() ümarsulgudes vältekriips	<p>Märgib, et sõna võib hääldada nii III kui ka II vältes: teaduslik <t(`)eadusl `ik, -iku, -`ikku; -ike ~ -`ikkude, -`ikke ~ -`ikkusid 25>, ammu <(`)ammu>.</p>

- ruutkood viib ÕS 2018-sse
- ÕS 2025-s on ajakohastatud mitmeid (endisi) soovitusi

Sõnaraamatu kasutamine (EKI ühendsõnastik) (harjutus 47 lk 69-70)

- Uuri sõnaraamatu selgitusi ja näiteid, vasta küsimustele ja lahenda ülesandeid
  - tehisaru
  - Kas tehisaru selgitus on sinu arvates võetud pabersõnastikust või veebisõnastikust? Põhjenda oma arvamust.

Tähendused

et uus tarkvara või süsteem, mis suudab andmete ja algoritmide abil iseseisvalt lahendada ülesandeid ja teha otsuseid inimtõlgemist jälgendaval moel

Sõnonüümid tehisintellekt, TI LÜHEND UUS, AI LÜHEND, tehismõistus, tehistaip UUS.***

Võrdle pärisaru

- selgitus? pigem tähenduse seletus, sest selgitus on muu asi (“EKI selgitab”)
- veider küsimus? (pabersõnastik või veebisõnastik)

Vaatame töövihikut „Valmistu eesti keele riigieksamiks 2026“

(Maarja Valk, kirjastus Maurus)

Tähelepanekuid

- „Asenda tsitaatsõna omasõnaga. Abiks võid kasutada võõrsõnade leksikoni või Sõnaveebi.“ (lk 10)
  - Sõnaveeb on keeleportaal, mis sisaldab EKI ühendsõnastikku (ÜS 2026) ja oskussõnastikke.
- „Tee järgmistest sõnadest lühendid. Vajaduse korral võid kasutada „Õigekeelsussõnaraamatu“ lühendivalimikku.“ (lk 21)
  - Kõrval QR-kood, mis ei toimi.
  - ÕS 2025-s sellist valimikku pole, lühendid on sõnastiku sees.
  - Lühendeid ei normita, lühendeid saab vabalt moodustada.
- Numbrate kirjutamine. „[---] Vajaduse korral vaata lisaks nõuandeid „Eesti õigekeelsuskäsiraamatust“. (lk 22)
  - QR-kood viib varasemale veebilehele, mitte EKI teatmikku: <https://eki.ee/teatmik/oigekiri/>.

Õigekiri

7. juuni 2021

Eesti keele õigekirjareeglid on teatmikus esitatud kahel viisil: põhireeglitena, mis annavad reeglite tuumosa, ja laiendatud reeglitena, mis sisaldavad üksikasjalikumaid juhiseid koos rohkete näidetega.

7. peatükk „Tüüpilised stiilivead“

Alapeatükk „Vale või kohmakas sõnavalik, **vale paronüüm**“

- Harjutus 27. Paranda lausete sõnastust. Pööra tähelepanu tumedalt trükitud sõnadele ja seejärel paranda kõik kirjavead.
  - „Milline on **õieti** elatud elu?“ (Harjutuste võtmes: **õigesti**)

ÕS 2025

õieti

Grammatilised andmed
<õieti>

Tähendusvihjed, sünonüümid
(= õigupoolest, tõtt-õelda, tõttõelda, õigupärast HARV); (= õigesti) õigel moel, mitte valesti

Näited
Ega ma teda õieti tunnegi. Kas ma sain õieti aru, et ..

Õieti ja õigesti on sünonüümid tähenduses 'õigel moel, mitte valesti'.

[Kirjakeele normi alus alates 1. jaanuarist 2026](#)

ÜS 2026

EKI selgitab

Õieti ja õigesti on sünonüümid tähenduses 'õigel moel, mitte valesti'.

Keelekorralduses lähtutakse põhimõttest, et üldkeele sõnade tähendusi ei normita. Vt ka [2021. a uurimust](#) ja EKI teatmiku artikleid „[Paronüümid](#)“ ja „[Tähenduste normimisest](#)“.

Viimati muudetud 27.11.2025

ÕS 2018

õieti õigupoolest. Ega ma teda õieti tunnegi

Lühemalt: „[Kas paronüümid või sünonüümid?](#)“ (Lydia Risberg ja Margit Langemets, 12.12.2021)

Pikemalt: „[Paronüümide probleem eesti keeles](#)“ (Lydia Risberg ja Margit Langemets, 2021)

Rektsioonid

Rektsioone keelekorralduses ei normita, aga see ei tähenda, et norme üldse pole.

- Ei ole kasutuses tavaline: „Ma sarnanen oma ema.“
- On kasutusel: „Ma sarnanen oma emaga ~ emale.“

Lühemalt: „[Keeleminutid. Kas saab sarnaneda pimedale hobusele?](#)“ (Lydia Risberg ja Liina Lindström, 2023)

Pikemalt: „[Eesti keeleteaduse ja keelekorralduse areng verbirektsiooni näitel](#)“ (Lydia Risberg ja Liina Lindström, 2023)

ÕS 2018

sarnanema millega <27>. Nii mõnedki meist sarnanevad jaanalinnuga

ÜS 2026

et **sarnanema** tegusõna

EKI ühendsõnastik 2026

Tähendused

et kellegagi või millegagi mingis suhtes samalaadne, sarnane olema

Sünonüümid **sarnlema** HARV

Sarnase tähendusega **meenutama**, **liginema**, **lähenema**

Vastand **erinema**

Rektsioon **kellega/millega** kellele/millele millelt mille poolest

Näited

Haigus sarnaneb gripiga.

Pilved sarnanevad vatitupsudele.

Kehalt sarnaneb nurg noore latikaga.

...

Naabersõnad

rohkem **sarnanema** | väga | suuresti ...

EKI selgitab

Verbil **sarnanema** on mitu võimalikku rektsiooni: enamasti [kellega/millega], kuid ka [kellele/millele], samuti [millelt] ja [mille poolest].

Vt ka [2023. a uurimust](#).

Viimati muudetud 07.10.2025

ÕS 2025

sarnanema

Grammatilised andmed
<sarnanema 27>

Tähendusvihjed, sünonüümid
(= **sarnlema** HARV)

Näited

Leesikas sarnaneb pohlaga v pohlale. Iseloomult, iseloomu poolest sarnaneb ta oma isale v isaga.

Verbil **sarnanema** on mitu võimalikku rektsiooni: enamasti [kellega/millega], kuid ka [kellele/millele], samuti [millelt] ja [mille poolest].

Kirjakeele normi alus alates 1. jaanuarist 2026

Liiasus

- EKI teatmikus on peatükk „Liiasus“: <https://eki.ee/teatmik/liiasus/>
- „Liiasus on keeltes tavapärane nähtus, mida esineb eri tasanditel alates sõnaosadest ja lõpetades lausetega. Liiasusel on oma otstarve: see rõhutab mõtet ning võib parandada mõistetavust.“
- „Liiasuse range tõrjumise asemel tasub seda võtta kui keelele omast vahendit.“

ÕS 2018

ennustama <27> *ette kuulutama*. Seda ei osanud keegi {ette ennustada} → **ennustada**. Ta näoilme ei ennusta head

ÕS 2025

ette ennustama

Grammatilised andmed
<`ette ennustama 27>

Tähendusvihjed, sünonüümid
(= **ennustama**)

i Sõna **ennustama** ja sõnaühend **ette ennustama** on sünonüümid. Sisukordus ühendis *ette ennustama* aitab tähendust rõhutada.

[Kirjakeele normi alus alates 1. jaanuarist 2026](#)

Kantseliit või moesõnadega liialdamine

- Harjutus 32. Paranda lausete sõnastust. Ülesandeid aitab lahendada **Sõnaveeb**. (lk 40)
  - (Moesõnade näited on aastaid ja aastakümneid olnud ühed ja samad – kus on moe piirid?)

ÕS 2018

{n`äol}. {Jüri Kase näol on tegemist uue töötajaga} → Jüri Kask on uus töötaja. Näkk ilmub {kauni neiu näol} → kauni neiuna, kauni neiu kujul

ÕS 2025

näol

Grammatilised andmed
<n`äol>

Näited
Leidus päästeingel helde sponsori näol.

[Kirjakeele normi alus alates 1. jaanuarist 2026](#)

ÜS 2026

et **näol** tagasõna

EKI ühendsõnastik 2026

Viimati muudetud 30.05.2025

Tähendused

et (osutab esinemis-, avaldumisvormile või ilmneniskujule:) kellegi või millegi kujul, kellenagi või millenagi

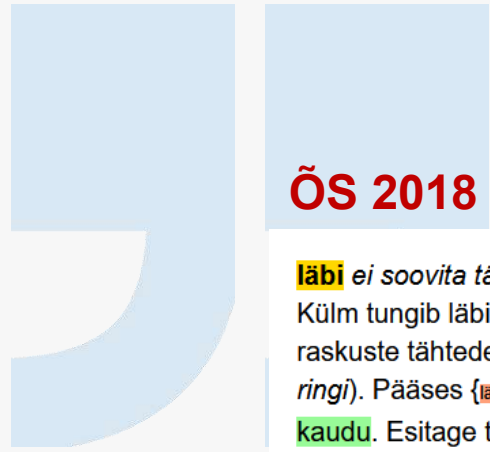
Reksioon kelle/mille

Näited

Leidus päästeingel rikka investori näol.

Ümber maailma sõitjad on saanud täiendavat varustust lambanahkade, sooja pesu ja veekindlate kinnaste näol.

ÕS 2018

läbi ei soovita tähenduses: *tõttu, kaudu, teel, abil, varal, mööda, üle*. Läheb läbi vee. Piilub läbi lukuaugu. Külma tungib läbi riiete. Hingab läbi suu, parem suu kaudu. Sõidab Vilniusse läbi Riia, parem Riia kaudu. Läbi raskuste tähtede poole. Kuuleb läbi une samme. Istub päev v päeva läbi kodus. Treenib aasta läbi (aasta ringi). Pääses {läbi juhuse} → juhuse tõttu, tänu juhusele, juhuse läbi. Asjaajamine käib {läbi direktori} → direktori kaudu. Esitage taotlus {läbi interneti} → internetis v Internetis, interneti v Interneti kaudu. Teostab end {läbi luule} → luule kaudu, luules. Selgitab oma teooriat {läbi näidete} → näidete abil v varal. Läbi arutama, kriipsutama, kuluma, külmuma, mõtlema, peksma, roostetama, suruma, sõimama, torkama, ulatuma, uurima, valgustama. Raamat on läbi loetud, vrd läbi loetud = läbi+loetud raamat. Raha, puhkus on läbi. Kell on viis minutit kolm läbi (nelja peal). On omadega päris läbi on väsinud, haigusest kurnatud vms. Keskest+läbi keskmiselt, üldiselt. Läbi ja läbi, läbi ja lõhki läbinisti, täiesti. Läbi+aastane aastaringne, läbi+kriipsutus, läbi+mõtlematus, läbi+müük, läbi+paistmatu, läbi+sõelumine, läbi+sõitja, läbi+sõitmine, läbi+torge, läbi+töötamine. Läbi+ läbinisti: läbi+märg, läbi+küps. Läbi+ täis-: läbi+linane, läbi+villane. Vt ka läbi ajama, läbi j'ooksma, läbi k'asvama, läbi k'ukkuma, läbi k'äima, läbi l'askma, läbi l'õikama, läbi l'ööma, läbi minema, läbi m'urdma, läbi nägema, läbi 'ot'sima, läbi p'aistma, läbi põlema, läbi s'aama, läbi t'ungima, läbi v'aatama, läbi v'iima, läbi v'õtma

ÜS 2026

ÕS 2025

läbi

Grammatilised andmed
<läbi>

Näited
Läheb läbi vee. Piilub läbi lukuaugu. Külma tungib läbi riiete. Läbi raskuste tähtede poole. Istub päev v päeva läbi kodus. Treenib aasta läbi. Raamat on läbi loetud. Raha, puhkus on läbi. Kell on viis minutit kolm läbi. Raudteeliiklus käis Tallinnast Pärnusse läbi Viljandi. Pääses juhuse läbi. Läbi arutama, kriipsutama, kuluma, külmuma, mõtlema, peksma, roostetama, suruma, sõimama, torkama, ulatuma, uurima, valgustama.

Liitsõnad
• läbikriipsutus, läbikäik, läbiküps, läbivillane

Liikumistee näitamisel sobib läbi kõrval kasutada ka kaassõna kaudu (nt lendas Taisse Helsingi kaudu) ning vahendi või abinõu näitamisel kaassõnu kaudu, teel, abil (nt suhtlevad arvuti kaudu, arvuti teel).

Kirjakeele normi alus alates 1. jaanuarist 2026

et läbi määrsõna eessõna tagasõna

EKI ühend sõnastik 2026

Tähendused

1 et millegi ühest küljest sisse ja teisest välja, ühelt poolt teisele poole; nii et miski jääb vahele määrsõna eessõna

Sarnase tähendusega vahelt

Rektsioon mille

Näited

Poiss ronis läbi akna välja.

Külm tungib läbi riiete.

Kapp ei mahu uksest läbi.

***

1.1 et millegi kaudu, midagi mööda või pidi määrsõna eessõna

Sarnase tähendusega kaudu, üle

Rektsioon mille

Näited

Ta räägib läbi nina.

Sõitsime Tartust läbi.

1.2 et osutab korra sisseastumisele, põgusale viibimisele kuskil määrsõna

Näited

Tööit tulles käisin poest läbi.

2 et millegi algusest lõpuni, kogu ulatuses; üleni, täiesti, põhjalikult määrsõna eessõna tagasõna

Sarnase tähendusega terve, kogu, ringi, ümber HARV, ära ***

Rektsioon mis mille

Näited

Elle sadas päev läbi.

Nii see on olnud läbi aegade.

Lugesin raamatu läbi.

***

2.1 et mingi seisundi ajal, seda katkestades eessõna

Rektsioon mille

Näited

Kuulsin läbi une, et keegi tull.

Naer läbi pisarate.

3 et kellegi või millegi vahendusel, tõttu või abil tagasõna

Sarnase tähendusega kaudu

Rektsioon mille

Näited

Vend hukkus terroristi käe läbi.

Pääsesime õnneliku juhuse läbi.

Nõnda siis saigi Sass Maret'i suu läbi kõik teada ..

4 et osutab millegi terviklikkuse katkestamisele, katki minemisele, kulumisele määrsõna

Sarnase tähendusega lõhki KÕNEKEELNE, ära

Näited

Varas lõikas juhtmed läbi.

Kingad on täiesti läbi.

4.1 et osutab rikutud tervisele, suurele väsimusele, kurnatusele määrsõna

Sarnase tähendusega otsas

Näited

Haiglas selgus, et süda on läbi.

Õhtuks olin täitsa läbi.

4.2 et ajaliselt mööda või möödas määrsõna

Sarnase tähendusega täis, möödas, ümber, üle, otsas

Näited

Minu kell on neli minutit kolm läbi.

EKI selgitab

Liikumistee näitamisel sobib läbi kõrval kasutada ka kaassõna kaudu (nt lendas Taisse Helsingi kaudu) ning vahendi või abinõu näitamisel kaassõnu kaudu, teel, abil (nt suhtlevad arvuti kaudu, arvuti teel).

Keelekorralduses lähtutakse põhimõttest, et üldkeele sõnade tähendusi ei normita. Vt ka 2022. a uurimust ning EKI teatmiku artikleid „Omasõnade tähendused“ ja „Tähenduste normimisest“.

Viimati muudetud 27.11.2025

- Harjutuses: „Getteri loost sai ülemaailmne **veebihullus** ning see on **eepiline!**“
- **NB! Tähendus oleneb kontekstist, keelekorralduses tähendusi ei normita.**

ÕS 2018

eepiline <12: -lise> KIRJ *jutustav; üllas-rahulik, kiretu ei soovita tähenduses: tohtu, võimas, enneolematu.*

Eepiline rahvalaul. Eepiline teater, esituslaad. Lüürilis-eepiline = lüro+eepiline

ÕS 2025

eepiline

Grammatilised andmed
<eepili|ne, -se 12>

Tähendusvihjed, sünonüümid
pärimuslikku lugu jutustav; laiaulatuslik, erakordselt võimas

Näited
Eepiline rahvalaul. Eepiline luuletsükkel. Eepiline pantvangidraama. Lüürilis-eepiline = lüroepiline.

i Sõnale **eepiline** on inglise keele mõjul lisandunud tähendus 'laiaulatuslik, erakordselt võimas'. Kui tähendus jääb kontekstis ebaselgeks, sobib kasutada sünonüüme *laiaulatuslik, erakordselt võimas* vms. Kirjandusteaduses on sõnal *eepiline* kitsamad tähenduspiirid.

Kirjakeele normi alus alates 1. jaanuarist 2026

ÜS 2026

et **eepiline** omadussõna

EKI ühendsõnastik 2026

Viimati muudetud 27.11.2025

Tähendused

1 et (kirjanduses, kunstis:) ajaloolist, suurt lugu jutustav, paljusid tegelasi hõlmav; sellise jutustuse, pärimusliku looga seotud

Sarnase tähendusega [jutustav](#)

Näited

Eepiline suurfilm Trooja sõjast.

Dante peateos on eepiline poeem „Jumalik komöödia“.

Saarlaste eepiline kangelane on Suur Tõll.

2 et laiaulatuslik, paljusid osapooli või tegevusi haarav; erakordselt võimas

Sarnase tähendusega [ennekuulmatu](#), [ennenägematu](#), [enneolematu](#), [ilmkuulmatu](#) HARV, [senikuulmatu](#) ***

Näited

Tulekul on eepiline majanduskriis.

Paljukannatanud ettevõtjatele näis, et eepilised mõtted võtnud vaidlused on ometi õnnelikult läbi.

Ukraina ähvardamisega on Venemaa arendanud väija eepilise pantvangidraama.

***

i EKI selgitab

Sõnale **eepiline** on inglise keele mõjul lisandunud tähendus 'laiaulatuslik, erakordselt võimas'. Kui tähendus jääb kontekstis ebaselgeks, sobib kasutada sünonüüme *laiaulatuslik, erakordselt võimas* vms. Kirjandusteaduses on sõnal *eepiline* kitsamad tähenduspiirid.

Keelekorralduses lähtutakse põhimõttest, et üldkeele sõnade tähendusi ei normita. Vt ka [2021. a uurimust](#) ning EKI teatmiku artikleid „[Võõrsõnade tähendused](#)“ ja „[Tähenduste normimisest](#)“.

Viimati muudetud 27.11.2025

Töö õigekeelsussõnaraamatuga (ÕS 2018) (harjutus 36 lk 48)

- „Kas rajaneb tõenditel või tõenditele? Nimeta sõna *rajanema* sünonüüm.“
  - Reksioone keelekorralduses ei normita, aga see ei tähenda, et norme üldse pole.
  - Nt ei kasutata, pole normi osa: *rajaneb tõenditelt, tõendiga, tõendist* jne.)

ÕS 2025

rajanema

Grammatilised andmed
<rajanema 27>

Tähendusvihjed, sünonüümid
(= baseeruma) põhinema, toetuma

Näited
Süüdistus rajaneb tõenditel v tõenditele.

i Verbil **rajanema** on kaks võimalikku reksiooni: enamasti on kasutusel [kellel/millel], harvemini esineb [kellele/millele].

[Kirjakeele normi alus alates 1. jaanuarist 2026](#)

ÕS 2018

rajanema millel <27> põhinema. Süüdistus rajaneb tõenditel

(Vt [Risberg, Lindström 2023](#))

Töö õigekeelsussõnaraamatuga (ÕS 2018) (harjutus 36 lk 48)

- „Mis on varsakabi, mis konnakapsas? Kuidas on need sõnad omavahel seotud?“
  - NB! ÕS ei ole tähenduste sõnaraamat.

ÕS 2018

**v`arss** <22u: varsa, v`arssa>. Suur mees, aga varsa aru. Mära+varss, täkk+varss; eesli+varss, sebra+varss. Varsa+koppel, varsa+nahk. BOT rohtaimed: varsa+kabi, varsa+põlv

k`onn** <22i: konna, k`onna>. Hein on konnale rindu (*vilets*). Ujub konna, konna moodi. Sina, konn, ära tule õpetama HALV. On v keksib nagu konn mäтта otsas *uhkeldab, on ennast täis*. zool: härg+konn, rohu+konn, vee+konn, lend+konn, käm+konn, konna+kotkas. Konna+kudu, konna+kulles, konna+poeg, konna+tiik ka ÜLEK. **Konna+kapsas, oskuskeeles täpsem varsakabi. BOT: konna+osi, konna+rohi (*veetaim*), konna+tatar (*umbrõhi*). Konna+ujumine (*rinnuujumine*)

ÕS 2025

varss

Grammatilised andmed
<v`arss, varsa, v`arssa; v`arssu ~ v`arssasid 22u>

Näited
Suur mees, aga varsa aru.

Liitsõnad

- eesli+varss, märv+varss, sebravarss, täkk+varss
- varsakabi**, varsakoppel

konn

Grammatilised andmed
<k`onn, konna, k`onna; k`onni ~ k`onnasid 22i>

Näited
Ujub konna, konna moodi. On v keksib nagu konn mäтта otsas.

Liitsõnad

- härgekonn, järvekonn, mudakonn, rohukonn
- konnakapsas**, konnakotkas, konnakudu, konnakulles, konnaosi, konnapoeg, konnatiik

ÜS 2026

et **varsakabi** nimisõna

EKI ühendsõnastik 2026

Viimati muudetud 13.07.2025

Tähendused

et **kraavides ja veekogude kallastel kasvav kollaste õite ja kujult varsa kapja meenutavate lehtedega rohtaim**

Sünonüümid *harilik varsakabi* **konnakapsas RAHVAPÄRANE**

Näited

Kraavides kollendasid varsakabjad.

Soomaal järgneb viiendale aastaajale varsakapjadest kullendav kevad.

et **konnakapsas** nimisõna

EKI ühendsõnastik 2026

Viimati muudetud 13.07.2025

Tähendused

et **RAHVAPÄRANE** kraavides ja veekogude kallastel kasvav kollaste õite ja kujult varsa kapja meenutavate lehtedega rohtaim

Sünonüümid *harilik varsakabi, varsakabi*

Näited

Jõe ääres oli tunda konnakapsaste ja veemündi lõhna.

Aitäh

Margit Langemets
margit.langemets@eki.ee

Lydia Risberg
lydia.risberg@eki.ee

Tagasiside

 EESTI
KEELE
INSTITUUT

Roosikrantsi 6, 10119 Tallinn
Registrikood 70004011
Keelenõu 631 3731
Üldkontakt 617 7500
E-post eki@eki.ee

Wordweb App 1.46.0

Sõnaveeb

- Portaalist
- Sõnakogud
- Ekilex API
- Uudised ja teated
- Ligipääsetavuse teatis
- Kasutus- ja privaatsustingimused

Sotsiaalmeedia

Hoia pilk peal meie sotsiaalmeedia kanalitel.

- Facebook
- Youtube
- LinkedIn

Sõnaveebi tagasiside

Iga arvamus loeb ja aitab Sõnaveebi paremaks teha!

[Kirjuta meile](#)

 EESTI
KEELE
INSTITUUT

Roosikrantsi 6, 10119 Tallinn
Registrikood 70004011
Keelenõu 631 3731
Üldkontakt 617 7500
E-post eki@eki.ee

Wordweb App 1.46.0

ÕS 2025

- Saateks [↗](#)
- Kuidas sõnaraamatut kasutada [↗](#)
- Muutüübid [↗](#)
- Eesti keele õigekirja põhireeglid [↗](#)
- Viited [↗](#)
- Ilmumisandmed [↗](#)

Sotsiaalmeedia

Hoia pilk peal meie sotsiaalmeedia kanalitel.

- Facebook
- Youtube
- LinkedIn

ÕS 2025 tagasiside

ÕS 2025 ei täiendata, aga kogume tähelepanekuid edaspidiseks.

[Kirjuta meile](#)